

STANKO MAJCNEN: SKOK V GLOBOČINO.

menažeriji se je trlo ljudi. Zunaj je dežilo, iz premočenih vrhnjih oblek je vstajal pod strop težak, dušech hlap, pomešan z nečednim vonjem živali.

V prvi kajbi, tri metre dolgi, dva metra široki, je neumorno lazil star, izsušen tiger iz kota v kot. Vedno na istem mestu v sprednjem kotu je podrgnil glavo ob ograjo in se okrenil od strmečega občinstva, vedno na istem mestu v notranjem kotu se je zopet obrnil in prišel, siv in iztegnjen, z rumeno svetlikajočimi se očmi, v ospredje. Vedno v diagonali, vedno neumorno in brez prestanka, z rumenimi plameni blaznosti.

V sosednji kajbi je ležal lev, kralj puščave. Ob rdečerumeni barvi njegove dlake si se takoj spomnil tal Sahare... solnca, ki tam z navpičnimi žarki pali kamen; neba, vsega vročega od modrine; divje zarje daljnih obzorij. Nehote si se ozrl po tacah, ki so lazile po zlatem afriškem pesku. In ta žival, ki so obzorja njena, ki od morja do morja ne pozna ovire, leži na nečedni slami, čez oči pokrita z grivo. Globoko sope, soperica nizkega prostora ji mami možgane.

Na levo od tigra je sedel v svoji kajbi tako, da so se videli le obrisi postave, leopard. Gledal je postrani skozi ograjo, kot da računi najkrajši skok v občinstvo. Mišice na nogah so bile napete, hrbet preteče vzbočen. Skozi ozke, stisnjene zenice je lila svetla, zelena luč.

V neumornem čakanju, kdaj se razmaknejo te štiri stene in se skozi špranjo pokaže blažena svoboda, s solncem venčana, z brezoblačnim nebesnim obokom kronana, svoboda brez mej in mere, svoboda življenja — v takem neutrudnem, dan in noč napetem in nikoli popuščnem čakanju se je vsem tem zverem zbistrilo oko, po človeško poglobil pogled, če ga ni zasegla blaznost, kakor tigru v drugi kajbi.

Občinstvo je bilo radovedno samo na zadnjo točko v sporedu. Rvalo se je z lehtmi v ospredje, klobuki so ženskam stali postrani, moški so iztegovali roke po kakšni opori, da bi se skozi trdovratni jez ljudi pretisnili z družino vred nekoliko bliže. Neka ženska je prinesla s seboj otroka in ga držala na rokah že tri ure.

Tedaj se je na stopnicah, držečih v veliko srednjo kajbo, pojavila postava ženske, ki je imela izvršiti junaški čin. Obraz, prej okrogel nego podolgovat, je izražal tisto plahost, ki nam

menda vsem bleđi na licih pred velikimi dogodki. Presenetila je le tihota, s katero se je pojavila ta ženska na nevarni stopnici, tihota, ki je živo spominjala nasprotja ob takih prilikah, kričavosti, vsiljivega poguma, pod krinko brezbriznosti prežeče brezmejne groze človeške... Ta obraz je bil svetel, od nekakega notranjega svetlobnega vrelca razsvetljen, čisto nič meneč se za odseve mnogovrstnih luči in lučic, ki so gorele pod stropom, nad kajbami, ob stopnišču. Kratki, čakati bič v njeni roki se je zdel igrača, ki jo jemlje s seboj v zabavo, ker pač mora imeti nekaj v rokah.

Pod tem obrazom so se strahotno ožile rame kakor dvoje zloženih metuljih kril. Čez sredo telesa se je komaj opazil pas. Svetlomoder trak je označeval ožino in je v drzni zavezi štrlel izza lehti.

Železo je zažvenketalo, ograja se je premaknila in ženska je stala notri.

Občinstvo je pritegnilo sapo, otrok na rokah je zaihtel. S sirovim sunkom je livrirani krotitelj potisnil leva, ki se je okleval najdalje, v veliko kajbo. Ko je stopil tudi lev vanjo, so bili vsi trije v njej, lev, tiger in leopard, in pol koraka od ograje je stala ženska, še vedno stiskajoč bič v rokah, še vedno negotova, kam bi s prebelim obrazom...

Iz kajbe je dišalo po gnoju in zalezanih živalih. Tiger se je z levim licem pritiskal ob steno, lev je stresnil grivo toliko, da je skozi dvoje kodrov videl, kaj se godi pred njim. Leopard je stesnil telo po mačje in v potuhnjenem loku sedel ženski pred noge.

Negotovost, ki se je brala vsem živalim iz oči in kretenj in ki je bila poprej edini določni izraz tudi v ženski, je izginila; živali so zopet našle svoj prejšnji mir in ženska — ženski je vzblestelo krilo, roka, ki je stiskala ročaj biča, ga je izpustila in rožni prsti so se hvaležno oklenili ograje.

Samo toliko se je od skupine živali utegnila ozreti v občinstvo, da je to njen pogled sprejelo in bušilo v glušeč plosk.

Levu so vzplamtele oči, tiger je zožil zenice, leopard je strigel z ušesi — a le za hip. Takoj jih je minila ostrejša pozornost in vgreznili so se v prejšnjo nedostopno lenost.

Gospod, ki je stal stopnici najbliže, je zdajci sprejel žensko, še nekoliko zardelo in vzhiceno,

v svoje roke in jo ves zavzet peljal skozi špalir občudujoče, skoro nevoščljive množice na prosto.

Zunaj je bil svetel večer. Zvezde so se trle na tistem nebu kakor hišice velikega mesta, brez vrste, brez reda in razpredelbe. Kakor jih je visoki veter spihal skupaj, tako so stale, brlele in zrle dol, ena duša v milijonu svetlobnih drobcev.

»Zakaj si to storila?« je sopes še vedno zavzeti gospod, po čelu mu je lil pot, kravata pod brado mu je stala hudó v stran.

»Zakaj si to storila? Ali nisem bil prepričan o tvoji srčnosti že vedno? Ali ti nisem dejal, da si . . . da si . . . če razmere zahtevajo in nanese prilika . . . da si . . . da bi bila vsega zmožna? In zdaj to! Pravzaprav sem bil le slučajno pri predstavi. Pot me je prinesla mimo, in ker nisem vedel, kam bi se del, sem vstopil. Na žensko v zadnji točki, o kateri se je bilo poprej že toliko kričalo, nisem bil kar nič radoveden. Kajpak, ko ugledam tebe, otrok . . . tebe . . .! Toda pojasni, razloži! Ali si utrujena? Prosim, sediva!«

Mala gospodična — šele na cesti je postalo očito, da je dobro pod povprečno velikost majhna — je hodila korak pred njim, tako, da je ni mogel dohiteti.

»Nič, nič, tebi nisem nobenih pojasnil dolžna. Odkdaj sploh zopet govoriva? Ali se nisva ločila z besedami, kakršne so med ljudmi navadno zadnje? Ne razumem, nič ne razumem . . . kako sploh prideš do tega, da vprašuješ? Ali nisi bil gledalec med gledalci? Do nobenega onih, ki so stali okoli mene in strmeli vame, nimam dalje kot do tebe. Odtujil si se mi, saj nisem jaz kriva. Zdaj me pusti, sicer pokličem policaja.«

»Lida!«

Gospod se je zrušil na klop, ki je stala ob cesti, snel klobuk z glave in se očitvidno zelo spehan vrgel v naslon.

»To torej je . . . policijo zoper mene . . . in vendar sem vedel tisti trenutek, ko si se pojavila na stopnici, da si tam — zavoljo mene. Da si tam zame, da bi te videl . . . Da bi ti bila vsa ta množica tročih se, rvajočih se gladnežev brez pomena, da nisem jaz v njej, jaz, Danilo. Povej, če je bilo drugače! Tiho povej, saj ni treba glasno. Treni s trepalnicami, da bom vedel, da boš vedela ti sama, ki si to trdovratno tajiš.«

Lida je sedla z nasmehom, ki je neizprosno kazal ponižanje, kraj njege na klop, dvignila konce čevljev izpod krila in se zazrla vanje.

»To je tako, da si ti še vedno domišljav. Množica, ki šteje na stotine, bi bila brez pomena, če bi ne bilo tebe v njej: to je dovtip, vreden te vsega, kakršen si. Toda povej, kaj si videl?«

Ozrla se je postrani k njemu, izza valovja las je vzblestela komaj ozka brada.

»Kaj sem videl? Hm! Tebe sem videl tako, kakršne si nisem nikdar mislil. Kdor te je ugledal dva koraka pred tistim levjim gobcem, pred tistimi tigrovimi očmi, pol koraka pred leopardovim v klopko zvitim životom, je občutil, da nisi kdorsibodi. Velika vera je v tebi, ki je tvoje telo niti ne more izraziti. Komaj obraz.«

Srečal jo je z očmi, ki mu jih je prožila, široko razprte in strmeče, in je dolgo gledal vanje.

»To si torej videl,« je skimala žalostno, gornja ustna ji je bridko vzdrhtela.

»To torej in drugega nič? Občinstvo je občinstvo, in če so sami taki v njem, kot si ti. Drugega nič . . . in vendar . . . Mogoče se ti sanja, Danilo. Zatisneš oči in opolnoči jih začudeno odpreš . . . Mogoče jih odpreš . . . Lahko noč!«

Šelestnila je pozdrav, kakor breza šelestne z listi, kadar se nagne dan. Po pesku so škripali njeni čevlji, kmalu se je svetlomodri trak, sedeč na bokih, prelil v megleno sivino mestne dalje.

* * *

Lida ni spala. Pozni popoldan je bil zadušil zeleno svetlobo, ki je lila iz parka v njeno sobo, rahli odtisi listja, vej, debel so se še poznali na tej svetlobi, na četverokotnem odsevu pred oknom. Zatiskala je oči, da bi ne videla mlačnega ugašanja dne, da bi ne čutila slovesa žarkov, ki so se kakor svetla pajčevina trgali od pohištva, od okvira okna.

Strgala je bila v sebi bujnobožno tkanino, ki se ji je bila, tiha in ljubezniva, stkala vsekdar, kadar ni mislila na nič. Bile so to sanje, dragoceni preprogi iz Tibeta podobne, vse nerazrešne v svoji zaljubljenosti, vse nerazvezne v svoji prepletlosti. Strgala jih je in uporno premešala barve. Z naivno hotnostjo otroka jih je, žive in žareče, kakršne so bile, zlila v eno, ugašajočo, brezizrazno sivkasto snov, pred katero se ji je začelo gabiti.

Resignacija . . .

Planila je v okno in ugledala pod njim na tlaku Danilov klobuk. Jasno je sijal v slednjih žarkih strehe. Na koncih Danilovih lakiranih čevljev je trepetalo dvoje isker.

Zaklicala bi ga bila, da ni stalo še nekaj starejših ljudi na ulici.

Danilo se je šetajoč, vrteč palico med palcem in kazalcem desnice, leno pomikal v ustje ulice, obračajoč glavo sedaj na levo, sedaj na desno, zavedajoč se vsega in ničesar.

Tak je bil ta človek. Če si se mu zazrl v oči, se je nasmehnil, če si ga nato vprašal, ni vedel odgovora. Povsod in nikjer so bile njegove okrogle, vedno bistre oči, povsod in nikjer njegov smeh, komaj podoben smehu koga drugega. Smejal se je vsemu in ničemur. Lida je bila splela trak iz samih rož in lilij do njegovega srca, a tik pred njim se ji je zmešala štrana, in preden se je on zavedel, kaj se je zgodilo, je stopila nanjo . . . Tak je bil, da je bilo treba samo seči po njem, in bi ga roka držala. Tak, da bi bilo treba samo zadržati zanjko in bi vtrepetal. A iztegniti roko, potegniti vrvico — koliko neznanskega poguma je bilo treba za to dejanje. Pogumna je bila Lida zelo — sama sebi se ni zdela, a ljudje so trdili — a tiste srčnosti, neomahljive zavesti ni imela, ki je je bilo treba napram Danilu.

Naj gre, kamor mu drago, je zaklicala za njim in Danilo se je že okrenil, da bi zavil za vogal.

Zdaj — če kriknem, se ozre, je pomislila v navalu vroče volje, kri ji je igrala v očeh — Danilo je zavil, ugasnil je klobuk, razpršile so se zvezde na njegovih čevljih.

To je resignacija, si je rekla Lida in se na vsem tihem opravila. Za njim? Kaj še! V njej je bil bridek, brezpogojen ponos, mnogokdaj brezčuten tako, da ji je izmikal celo besede srednje prijaznosti, povprečne družabne vljudnosti napram Danilu. Še ji je krvavela včasí rana, usekana v tihi noči, v razglabljanju, a da je dišal le en izraz, le glas besedi po krvi — omedleti bi morala sramu.

Mučila se je s ponižanjem, dokler je bila sama, a ko mu je stopila pred oči, je bila čist in gol ponos. Ne tisti hladni, objestni, ki je neprodušen in poln kakor kamen, privzgojila si je bila ponos produšnega ustroja, prosojen, blesteč in vabljev kakor opal . . .

Danilo je bil za vsa taka izraževanja ženskega značaja nesprijemljiv. V njegovih očeh je vedno blestelo plamenov toliko obilje, da nisi našel svojega v njih, kakor si iskal in vedel, da je tudi tvoj med njimi.

V visoki večerni mrak, vžgan od zvezd in blestečih krogel kandelabrov, je nemo štrlelo pratrsko kolo. Ogromne motoroge, proti obodu krepko zavihnjene, so se zdele prešibke za toliko razsežnost ogrodja. Spodnji vozovi, za obod pripeti, so bili jasno prizmatični, a čim više je visel voz na periferiji, tem odločneje se je streha ožila v stožec. Tako je slepila daljava. Očesu se je zdelo, da najvišji voz, natanko nad tečajem viseč na gornjem obodu, kipi s stožčasto streho v brezmejno prostornost neba kakor topol.

Na obeh cestah in na veliki trati pod kolesom se je bilo nabralo ljudstva pol mesta. Nisi razločil rame od rame, ne glave od glave. Gomazelo je živih bitij, niti za trenutek mirnih, masa pri masi. Le črte obeh cest in travnika so se zarezale tudi vanjo.

Lida je sedla na konja in ga za uzdo naravnala na streho prvega voza. Ko je obstala in se ozrla naokoli, ji je hladen veter puhnil v lase, v obraz in konj se je mrzlično stresel.

»Moj konj, moj,« je potrepala vrat z orokavičeno desnico in se ga tesneje oklenila z nogami. Slišala je, da se ji je tresel glas, in se je bala, da bi ne prenesla nemira na žival. Konj je stal na strehi kakor ulit, glavo pokonci, ušesa napeta.

»Moj, m'oj,« je prosila jahalka, dotikajoč se s čopastim koncem biča grive na vratu — tečaji so zaškripali in kolo se je pomikalo navzgor.

Po prvem kratkem škripu, ki se je čul jasno, čeprav je stalo spodaj najmanj deset tisoč ljudi, se je zibalo kolo brezglasno, strahotno tiho, kakor ogromen svet v vsemiru.

Obzorje se je razmaknilo, mesto z mrežo luči in lučic se je razprostrlo čez svet. Zrak je postal hladnejši, čistejši, množica spodaj se je strjala v negibno črno snov, ki je lepela na tleh kakor madež.

»Moj konj, moj . . .«

Lida se je trudila, da bi držala glas na isti višini, a ji je vzlic temu uhajal kvišku. Kak vtis pač dela na konja, tresoča se po vsem telesu, glasno dihaje iz vročih ust?

Konj je jel lahno in previdno plesati po strehi. Dvigal je noge, a jih je takoj zopet postavljaj na tla. Zdajpazdaj mu je nestrpno vzdrgotala koža, že se je svetlikala dlaka v siju zvezd.

Lida je tonila v sinjo snov, z brezpomočno kretnjo v zraku je obvisela na najvišji točki kolesa.

Spodaj se je videl ta prizor tako-le: V pordelo sinj pratrskega neba se je dvigalo, kvader nad kvadrom, počasi in škripaje, orjaško kolo. Motoroge so letele na videz daleč nekam za obzorje. Previdno pomikanje kolesa je dramilo občutek, da se ž njim vrtil ves zvezdni nebes, počasi in škripajoč, in da se tla pod ljudmi, kakor obzorje pada, dvigajo in odpirajo širok pogled v zasvetne prostore. Tiho in strmé se je vdajala množica temu občutku, nihče ni rekel ne glasu, ne besede začudenja, ker se je vsakdo bal, da se vsak hip premakne svetovje v še čudovitejšo, nevarnejšo lego.

Vrhu najvišjega voza je stal kakor iz brona ulit konj in na konju je sedela jahalka. Kdor je videl njen strmo zavihnjeni klobuk z viteškim

peresom na robu, njene tenke roke, rokavice na rokah, bič, konju v pomirjenje na grivo položen — je videl mnogo. Splošni vtis je bil ta, da v tisti strmoglavni višini, na ozkem sedlu sedi nekaj človeku podobnega, da tam za skoro eteričnimi oblikami človeškega telesa bije v strahu in smrtni grozi človeško srce in da nevidno, kakor luč zvezde, ki še ni prišla do nas, sije luč iz njenega obraza, občutna samo duši: Groza, groza, smrtna groza . . .

Masa se je zganila in se sprožila v eno kret-njo, krettno občudovanja, zavisti, sovraštva. Zabučalo je od ceste do ceste, čez vso trato — Lida je bila zdrknila s sedla.

»To si lepo naredila,« se je začuden smejal Danilo in se preril do nje. »Zopet ena tvojih pustolovščin, ki bi rada, da bi gledalca oblila kurja polt. Čemu je tega treba? Ali me ne poznaš več, Lida?«

Lida mu je malodane pala v naročje. Iz njene obleke je še vel hlad višine, vsa zvezdnata se je zdela po čelu, po licih. In roke! Potegnil ji je rokavice z njih in jih grel v svojih.

»Kako so mrzle, ali ti je vsa kri izginila iz njih?« je jecljal neumno in jih stiskal v svojih.

»Ti si pravzaprav brezmejno neumna, to moram reči. Pa po vsem tem, kar se je danes zgodilo, ta neumnost nima običajnega pomena. To je neumnost neke višje vrste . . . Težko se izrazim . . .«

Ušla mu je v množico. Težko se je ril za njo, dokler je ni zagrabil za rokav in je ustavil.

»Pusti me, ne govori, molči! Ne moreš se izraziti? Bolje, da si tiho. Ali sem zopet predstavljala zate? Ali si zopet bil ti pod kolesom in nihče drugi? Ej, govori!«

Peljal jo je v drevored, ki je bil še prazen, — napol blažen, napol srdit, ves negotov in nestrpen.

»Meni menda ni veljalo, zame so take vožnje previsoke. Kateri zemljan jih razume? A da sem bil jaz, moj novi klobuk, recimo, povod temu podjetju, o tem ne dvomim. Težko je dvomiti o stvari, za katero gotovo veš. Ti se smeješ?«

Lida se ni smejala. Obrnila je ves obraz k njemu, da mu je neizprosno zablestel, bled do ustnic.

»Kaj?« je dahnil prestrašeno.

»Nič,« je siknila Lida in stopila v njegov korak.

»Zdaj ti povem nekaj,« je rekla odločno po kratkem molku. »Zdaj ti povem nekaj, ker se že dolgo nisva videla in se menda ne bova več. Ali si že pomislil, zakaj ne hodim za teboj? Zakaj me ni nikjer, ko bi se ti vendar ne zdelo čudno,

če bi me kje videl? Zakaj . . . zakaj . . . se, skratka, ne brigam zate, ko bi se vendar tem laže, ker se tudi ti brigaš, zelo močno brigaš zame, in bi bilo le človeško, če bi se ti bližala, ko se mi bližaš ti? Vsak svojo polovico bi naredila in bi bila tam — fej! Moji živci so ranjeni . . .«

»Okleni se me, preljuba, saj komaj hodiš!«

»Stran!« je kriknila Lida, a se takoj ublažila.

»Pomisli, dragi, malo pomisli, saj nič ne stane! Ti si ti in jaz sem jaz, ubogi jaz. Povej po resnici, ali se ti ne smilim?«

Danilo se je ozrl, čeprav je opazil, da mu ni ponudila oči, ozrl se je in ugledal njen profil na temoti kostanjev. Kolika resnoba, kolika globoka resnoba, se je čudil.

»Zasmiliš se mi včasih . . . tam na vrhu, ko si očem skoro izginila, si se mi zasmilila. Bog moj, zvezde so mrtve, nebo nima srca, bijočega za človeške stiske. Tam menda ni gorke sape, ki bi dahnila na ustne . . . Mislim, da si se mi zasmilila zelo.«

»Ali veš, kaj bi bila naredila, če bi pala dol, treščila na zemljo, bila še količkaj živa in ugledala tebe pred seboj? Ali uganeš?«

Danilo se je ustavil. Smejalo se je s svojim otroškim, vsevednim smehom in ji je ljubeče božal trda lica.

»Udarila bi te bila s slednjo močjo, z zadnjim naporom odrevenelih mišic. Udarila v lice, naravnost v oči . . .«

»Ne verjamem,« je kimal Danilo, zavrtel palico in zažvižgal lahko melodijo. »Ti, tega ti ne verjamem. Pretiravaš samo sebe. Ali ni tako?«

Ozrl se je, a je ni bilo več. Noč jo je popila, nobena senca se ni zganila za njo. Večerno svetlo se je nižalo nebo, z rožnim robom svojih ustien dotikajoč se zemlje tam, kjer je bila najbolj daljna, najtemnejša. In zvezde so zamižale za hip.

* * *

» . . . To presega vse meje drznosti, vratolomnosti naravnost! Ali še živimo med zdravimi ljudmi?« se je hudoval stasit meščan in topo buljil v valove. Postarna ženska, branjevka po razsežnosti telesa, je stala poleg njega in strmela tja, kamor je strmel on. »To so ženske, ki so pale iz ravnotežja,« je ugotovila, pokazavši s kazalcem na čelo, in se vsa zavzeta okrenila. Policaj, ki je stal zraven, a nekoliko zadaj, ni ganil mišice na obrazu. Kakor lesen je bil ta obraz, izrezan v policijski šoli nalašč za službene ure na cesti, kjer se podi mnogovrstna svojat mimo njega in je najumestnejše, če je kolikor možno nezaupen, maloveren in rezerviran.

Toda policaj je spregovoril:

»Mislim, da je najprej treba telefonirati po rešilni voz. Tu ni druge pomoči.«

Te tri osebe je v kratkem zažgnila množica šetalcev, paglavcev, trgovskih pomočnikov s šetališč in iz trgovin; zlasti meščanu je prihajalo vroče, tako da se ni dalje okleval — s krepkim sunkom si je odmaknil dvoje najbližjih teles in se porinil med njima na prosto. —

Pred petimi minutami je stala Lida na mostu, v sivem plašču, s krepko vzvihnjenim klobukom in peresom na klobuku, v svetlih rokavicah, in je strmela v vodo. Šumela je pod mostom, ne pregloboka, noseč na površju vse polno svetlobnih krp, krogel, drobcev in pik. To vse se je pomikalo drugo proti drugemu, pljuskajoč v grebene, padajoč narazen in v globino. Mislila ni na nič. Na Danila najmanj. Ko ga je videla zadnjč, je imel nov, skrbno zlikan svršnik in mlado, čisto mlado dekle ob strani... Ni dolgo zrla za njim, da bi mu ne kalila duše in bi se ne okrenil. Pozabila ga ni, to ji je bilo jasno. Spominjala se ga je zelo površno, le obrise njegove postave, črte njegovega obraza, zenice njegovih oči je še imela v spominu. Teh pa se je domišljala živo. Vsake njegove poteze se je držala bolelost, ki jo je dobro čutila v srcu. Zdelo se je, kot da se je vsa njena bol zbrala ob črtah njegove osebnosti, kakor se zbero barve ob obrisih stvari, če jih pogledaš skoz daljnogled. Sramovala se tega pojava ni kar nič, ker si je rekla, da je tajen, nikomur znan. Ali se je izdajal na obrazu? Lida se je večkrat opazovala v zrcalu in se s smehom na ustih, a z globoko resnobo učila izraza, ki bi bil »vzvišen nad vse«. Prijetno ji je bilo, če se ji je zdelo, da se ji je posrečil in da lahko gre mirno ž njim na cesto.

Pred nje? Nikoli. Če bi se srečala po naključju, bi mu ne ubežala, ker bi to bilo slabo znamenje, a srečala bi ga kot tujca. Toda tujec... tujec... čemu se sploh toliko peča ž njim! Lida si je v takih trenutkih vedno osorno prerezala zadnjo miselno zvezo ž njim in se okrenila drugam. Ha! solza ji je skočila iz oči, pekoč biser naravnost iz prepolnega srca. Le za hip je začutila sočutje s seboj, otrla si je solzo in se vzravnila, a se čutila oklofutano...

Taka je šetala po teh ulicah, ki so kazale obrazov celo galerijo, delavčevega resnega in upornega, meščanovega sitega in sumnega in še mnogo drugih. Le njegovega ni bilo med njimi. Lida je odrevenela: Ali išče nje?

Ozrla se je prestrašena, ali je nihče ne vidi, ki bi ji z obraza bral misel, očito zapisano, in

se je tesneje zavila v plašč. Zazeblo jo je pred samo seboj, ki se ni več hotela poznati...

Od kandelabra je padala poševna svetloba na tlak, v tej svetlobi je sijalo pred njo pol glave, pol klobuka, nov, skrbno zlikan svršnik, širok rokav, gumb na rokavu... Kakor on, je pomislila Lida, in na dnu srca jo je pogrela lepa misel. Tak, kakor on, da bi le palico imel...

Moški se je nagnil čez ograjo mostu, senec je za hip zablestel izza las. Za hip, zakaj ograja se je nagnila... črno je planilo v zrak... in pljusknilo v vodo.

Lidi je žarek krvi kakor meč prerezal srce in možgane. Obstala je kakor pred steno mraka, neizrečne groze.

»Kaj je to bilo?« ji je šinilo skoz glavo in ni se še popolnoma zavedla pravkar ugotovljene sličnosti med Danilom in tem-le, ki ga ni več na mostu, ki je stal še pred poltrentom tu pred njo, ni še utegnila dvigniti misli iz nezavesti, da bi ji utegnilo škodovati... da tvega vse, če... če...

Že je stala na ograji, še enkrat je z očmi premerila lok, ki ga je bilo v padcu začrtalo črno telo — in se pognala za njim.

Takrat se je zgrnila na tistem mestu gruča ljudi, ki se je prerekala, se čudila in se tuje obračala stran.

Ribiči so potegnili žensko truplo na suho, moškega niso našli.

»Ali sem ga rešila?« je z boječim glasom vprašala Lida moža, ki jo je nalaгал na voz.

»Rešila? Še mi ga nismo, ki smo stali ob vodi, pa bi ga Vi z mosta, kjer ste stali? Ne pomnim, da bi bil človek s tistega mostu reševal utopljenca. To pogodi samo ženska. Ženska, pravim. Zdaj pa tiho bodite!«

V bolnišnici so prijazne sestre stregle Lidi kar najskrbneje. Dobivala je tako svetniško lep, tako duhovno tih obraz, da se je sestram nadvse prikupil. Srečavale so ga z nemo pobožnostjo; da bi ne motile njegovega miru, so malokoga puščale k bolnici. Zdela se jim je zbrana v nečem lepem, končno osredotočena v tistem neizrečnem, kar gledajo bolniki pred smrtjo.

Danilo pa je vendar prišel. Lahno je potrkal na duri, postavil palico v kot, položil svršnik in klobuk na stol in sedel k postelji.

Lida je spala. Ko se je zbudila, si je pomela oči in ga pogledala z velikimi zenicami.

Nasmehnila se je, preden je spregovorila, kot da se ji ne zdi vredno besede.

»Ali me še nisi pozabil?«

Danilo je sedel trd in okoren ob njej, skoro bled se je zdel v odsevu bele posteljnine.

»Kaj premišljaš?« ga je vzdramila, položivši roko na njegovo.

»O tebi premišlujem, Lida, zares o tebi, menda prvič v življenju, a ne pridem do konca. Ti si zagonetka, ki je ne reši noben zemljan. Kaj si zopet storila? Verjemi mi, da te nihče ne razume.«

Lida se je stisnila v blazine, da bi ji v nadaljnjem govoru ne videl v obraz. Zaplala ji je v licih in v rokah vročica, ki jo je hotela skriti pred njim. Težko se je odlučilo vprašanje od srca, zdelo se ji je, da je nastala rana tam, kjer se je ločilo . . .

»Danilo, zaradi vsega, kar se z menoj vrši v tej izbi, prosim, povej mi zdaj in nikdar več — Danilo, ali me ljubiš?«

Gledala je v strop, želela si ga je devet vetrov daleč skoz okno.

Danilo je pomislil.

»Nič se ne obotavlja in ne misli, da sem te vprašala zato, da bi mi odgovoril z da ali ne. Vprašala sem zato, da ti na to vprašanje morem povedati svoje zadnje: Preljubi, ne misli, da je to zadnje dejanje, ki je mnogim neumljivo, v kakršni-koli zvezi s teboj. Ne nanaša se ne to, ne katero prejšnje nate, ki te pravzaprav nití ne poznam. Razumel, dragi?«

Govorila je s tihim, a jasnim in prepričevalnim

glasom; Danilo se je brezmočno klanjal vsaki njenih besed.

»Razumel? In da mi ni do tebe nič več in nič manj nego do kateregakoli človeka na cesti. Le tako je razumeti moje vedenje zadnji čas, le tako postanejo prozorna tudi moja prejšnja dejanja, o katerih se je tebi zdelo, da imaš nekako pravico, vsaj nekakšen odnos do njih kot njih skrito gonilo. Ne, predragi, le tedaj so umljiva, če tebe črtamo iz njih . . .«

»Meni se zdi . . . dovoli, da povem . . . meni se zdi, da so edino umljiva, če mislim sebe v njih, če v tebi uzrem sebe, v sebi tebe . . .«

Lida je dvignila čelo iz blazin in zakrila oči z dlanmi. Zazibala se ji je soba, zaplesal ji je strop.

»Danilo!« je kriknila z visokim, plamtečim glasom, iztegnila roke in pala na blazine.

»Kaj je, Lida?«

»Pojdi! Edino, kar mi moreš storiti dobrega, je to, da greš in se ne vrneš nikoli. Vsaj v kratkem času ne. Nevernik Danilo!«

Danilo je storil, kakor mu je bilo ukazano, in je šel. —

»Ali še nisem mrtva?« je vprašala bolnica četrť ure za tem in ugledala sestre vseusmiljeni, vsedobrotni obraz, neskončno vljudno nagnjen nad seboj.

DANTE ALIGHIERI: LA DIVINA COMMEDIA.

Prevel in razložil J. D.

(Dalje.)

DRUGI DEL: VICE.

V. spev.

Med prvim in drugim pragom strme stene: nekoliko više sreča pesnik drugo trumo duš; te so v življenju pokoro odlašale do svoje nasilne smrti. — Jacopo del Cassero; Buonconte di Montefeltro; Pia de' Tolomei.

V. 1—21. Odhod od prvega krdela odlašavcev. Ko sta se pesnika ločila od plandujočega krdela odlašavcev (Belacqua in drugovi), zapazijo le-ti na senci, da je eden popotnikov še živ, in se silno začudijo. Dante se ozre nazaj; ko pa ga Vergilij pokara, zardi sramú. — V. 22—42. Dva odposlanca. Nista se še vzpenjala dolgo, kar zagledata procesijo drugih duhov, pojočih spokorni psalm Miserere. Tudi ti so iz zanikrnosti odlašali pokoro do svoje nasilne smrti; zaprt jim je vstop v prave vice za toliko časa,

kolikor so bili v nespokornosti. Tudi te duše zapazijo na senci, da je Dante še živ človek. Silno se začudijo. Po dveh odposlancih prosijo pojasnila, katero jim Vergilij da. — V. 43—63. Zdaj pa se vse te duše zgrnejo okrog Danteja in ga prosijo, naj pové na svetu, da potrebujejo priprošnje sorodnikov. Povedó mu, da so se vse vsled nasilne smrti ločile od teles. (V tem je razloček med temi in prejšnjimi odlašavci iz IV. speva.) V zadnjem hipu pa so se skesale in izpreobrile; tudi so svojim morilcem odpustile. — Nato opisujejo svojo nasilno smrt: Jacopo del Cassero (v. 64—84), knez Buonconte di Montefeltro (v. 85—129) in Pia de' Tolomei (v. 130—136). Pripoved knezovo (v. 85—129) imenuje dantolog Bassermann eno izmed najživahnejših mest vse Commedie. (Dantes Spuren in Italien, str. 89.)

Od duš ločivši se za spremljevalcem
in vodjem svojim že sem pot ubiral,
kar ena za menoj, kažóč s kazalcem,